

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 14 stycznia 2026 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Kazimierz Klugiewicz (przewodniczący)

SSN Michał Laskowski (sprawozdawca)

SSN Małgorzata Wąsek-Wiaderek

w sprawie **D. R.**

skazanego za popełnienie czynu z art. 296 § 1 k.k. w zw. z art. 12 § 1 k.k.

po rozpoznaniu w Izbie Karnej na posiedzeniu, bez udziału stron

w dniu 14 stycznia 2026 r.

kasacji, wniesionej przez Rzecznika Praw Obywatelskich na korzyść

od wyroku Sądu Okręgowego w Koninie

z dnia 31 stycznia 2025 r., sygn. akt II Ka 289/24

zmieniającego wyrok Sądu Rejonowego w Kole

z dnia 18 lipca 2024 r., sygn. akt II K 131/22

1. uchyla zaskarżony wyrok Sądowi Okręgowego w Koninie w zakresie w jakim utrzymano nim w mocy punkt IV wyroku Sądu Rejonowego w Kole i w tym zakresie przekazuje sprawę do ponownego rozpoznania w postępowaniu odwoławczym;

2. kosztami postępowania kasacyjnego obciąża Skarb Państwa.

Michał Laskowski

Kazimierz Klugiewicz

Małgorzata Wąsek-Wiaderek

UZASADNIENIE

Sąd Rejonowy w Kole, wyrokiem z 18 lipca 2024 r., uznał D. R. za winnego popełnienia w ramach czynu ciągłego przestępstwa polegającego na tym, że pełniąc funkcję prezesa zarządu Miejskiego Zakładu [...] sp. z o.o. z siedzibą w K. o nazwie G. Sp. z o.o. z siedzibą w K. (...) nadużył swoich uprawnień w sposób opisany w orzeczeniu Sądu pierwszej instancji tj. o czyn z art. 296 § 1 k.k. w zw. z art. 12 § 1 k.k. i za to wymierzył mu karę roku pozbawienia wolności, której wykonanie warunkowo zawiesił na okres próby 3 lat a na podstawie art. 41 § 1 k.k. w zw. z art. 43 § 1 k.k. orzekł wobec niego zakaz zajmowania wszelkich stanowisk w organach i instytucjach państwowych i samorządu terytorialnego oraz w spółkach prawa handlowego, w których Skarb Państwa lub jednostka samorządu terytorialnego bezpośrednio posiada 50 % akcji lub udziałów na okres trzech lat.

Po rozpoznaniu apelacji obrońcy (kwestionował ustalenia faktyczne), Sąd Okręgowy w Koninie, wyrokiem z 31 stycznia 2025 r., zmienił zaskarżony wyrok Sądu Rejonowego w następujący sposób: wyeliminował z opisu czynu i jego kwalifikacji prawnej art. 12 § 1 k.k., obniżył karę pozbawienia wolności do 6 miesięcy, skrócił okres próby warunkowo zawieszanej kary pozbawienia wolności do jednego roku i obniżył okres trwania zakazu z art. 41 § 1 k.k. do jednego roku a w pozostałej części utrzymał wyrok Sądu Rejonowego w mocy.

Kasację na korzyść D. R. wniósł Rzecznik Praw Obywatelskich. W nadzwyczajnym środku zaskarżenia podniósł rażące i mające istotny wpływ na treść orzeczenia naruszenie art. 433 § 1 k.p.k. w zw. z art. 440 k.p.k. polegające na dokonaniu niepełnej kontroli apelacyjnej i utrzymaniu w mocy orzeczenia Sądu pierwszoinstancyjnego w części, w jakiej orzeczono środek karny z rażącym naruszeniem prawa materialnego art. 41 § 1 k.k. polegającego na orzeczeniu zakazu zajmowania wszelkich stanowisk w organach i instytucjach państwowych i samorządu terytorialnego oraz w spółkach prawa handlowego, w których Skarb Państwa lub jednostka samorządu terytorialnego bezpośrednio posiada 50 % akcji lub udziałów, podczas gdy przepis art. 41 § 1 k.k. przewiduje możliwość orzeczenia zakazu zajmowania określonego stanowiska albo wykonywania określonego zawodu.

Przy tak sformułowanym zarzucie skarżący wniósł o uchylenie wyroku Sądu Okręgowego w Koninie w zaskarżonej części (pkt 2) dotyczącej utrzymania w mocy orzeczenia z art. 41 § 1 k.k. i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania w tym zakresie.

W odpowiedzi na kasację pełnomocnik oskarżyciela posiłkowego G. Sp. z o.o. w Kole postulował jej oddalenie w całości.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Kasacja Rzecznika Praw Obywatelskich była zasadna w stopniu oczywistym w rozumieniu art. 535 § 5 k.p.k.

Zgodnie z art. 41 § 1 k.k. sąd może orzec zakaz zajmowania określonego stanowiska albo wykonywania określonego zawodu, jeżeli sprawca nadużył przy popełnieniu przestępstwa stanowiska lub wykonywanego zawodu albo okazał, że dalsze zajmowanie stanowiska lub wykonywanie zawodu zagraża istotnym dobrom chronionym prawem. Z treści powołanego przepisu wynika, że przedmiotowy zakaz ma określać jego zakres przedmiotowy i być sformułowany tak, aby wskazywał konkretne stanowisko, oznaczone przez wskazanie pełnionej funkcji bądź zajmowanej pozycji w ściśle określonej dziedzinie życia zawodowego w związku, z którą doszło do popełnienia przestępstwa. Ta konieczność ścisłego sformułowania przedmiotowego zakazu jest pochodną zarówno ogólnych zasad kierujących prawem karnym wytyczających zasadę, że, generalnie rzecz ujmując, dolegliwość stanowi odpłatę za popełniony czyn, a jednocześnie wymóg określoności sformułowany w art. 39 pkt 2 k.k. w zw. z art. 41 § 1 k.k. w odniesieniu do prowadzenia działalności gospodarczej celowo blokuje wyeliminowanie aktywności gospodarczej sprawcy. W rzeczy samej, z jednej strony chodzi o to, że środek karny w postaci zakazu zajmowania m.in. określonego stanowiska ma głównie funkcje ochronną, zabezpieczającą oraz prewencyjną i ma za zadanie chronić społeczeństwo przed osobami, które popełniając przestępstwo dały wyraz temu, że zajmując określone stanowisko nadużyły zaufania związanego z ich pozycją zawodową i zachodzi obawa, że mogłyby w dalszym ciągu zagrażać istotnym dobrom prawnym, a z drugiej strony nie należy bagatelizować represyjnego

charakteru tej kary albowiem konsekwencje z nią związane mogą być bardziej dolegliwe niż orzeczona kara przez zbyt szerokie wykluczenie sprawcy z możliwości działalności w danej sferze zawodowej.

Powyższy wywód konieczny był do zilustrowania sytuacji prawnej jaka nastąpiła w sprawie D. R. , w której nie respektowano wykazanych wymogów. Ogólnikowe sformułowanie w orzeczeniu Sądu pierwszej instancji zakazu zajmowania „wszelkich stanowisk” nie dopełniało w istocie rzeczy treści omawianego przepisu, wychodząc poza jego ściśle określone ramy. Sąd orzekający zobowiązany był przestrzegać ograniczeń przedmiotowych przewidzianych w zakazie z art. 41 § 1 k.k. i określić konkretne stanowisko oznaczone przez pełnienie konkretnie oznaczonej funkcji bądź zajmowanej pozycji w ściśle określonej sferze życia państwowego, w związku z którą doszło do popełnienia przestępstwa.

W sprawie D. R. niewątpliwie doszło do uchybienia art. 41 § 1 k.k. a jego waga i charakter uczyniło skazujące orzeczenie pierwszoinstancyjne niesprawiedliwym w stopniu rażącym. Właściwa kontrola instancyjna zaskarżonego apelacją wyroku Sądu Rejonowego, przeprowadzana także z urzędu na podstawie art. 440 k.p.k., wymagała od Sądu odwoławczego weryfikacji orzeczonego w niniejszej sprawie środka karnego, a dostrzeżenie niedopełnienia przez Sąd Rejonowy obowiązku przestrzegania wskazanych ustawowo ograniczeń powinno było doprowadzić do zmiany orzeczenia w tym zakresie na etapie kontroli instancyjnej.

W tej sytuacji rażąca niesprawiedliwość orzeczenia Sądu odwoławczego polegała na tym, że Sąd ten pominął lub nie zauważył niewątpliwego i bezspornego uchybienia popełnionego przez Sąd *meriti* wskazanego w kasacji i skutkowałą koniecznością jego uchylenia.

Z tych wszystkich względów Sąd Najwyższy orzekł, jak na wstępie.

[J.J.]

[a.ł.]

Michał Laskowski Kazimierz Klugiewicz Małgorzata Wąsek-Wiaderek

